

		Tamamen katılıyorrum (1)	Katılıyorrum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Hiç Katılmıyorum (5)
61	Çok dikkatli bir insanım.	()	()	()	()	()
62	Grubumun liderleriyle aynı fikirde olmasam da onlara büyük saygı duyarım.	()	()	()	()	()
63	Diğer insanlara kibar davranmak beni mutlu eder.	()	()	()	()	()
64	İnsanları mutlu etmek için her zaman ne söyleyeceğini bilirim.	()	()	()	()	()
65	Arkadaşlarım bana her zaman gerçekçi olduğumu söylerler.	()	()	()	()	()
66	Hiç kimse beni kibirli olarak tanımlamaz.	()	()	()	()	()
67	Müzik, resim ve drama gibi sanatlara karşı büyük zaafım vardır.	()	()	()	()	()
68	Her zaman dikkatli seçimler yaparım.	()	()	()	()	()
69	Benim için uygulama performans kadar önemlidir.	()	()	()	()	()
70	Grubum tarafından alınmış kararlara saygı duymak benim için önemlidir.	()	()	()	()	()
71	Önemli bir konu ile ilgili insanların dikkatini çekmek beni heyecanlandırır.	()	()	()	()	()
72	Birinin benden yaralanması olasılığı çok düşüktür.	()	()	()	()	()
73	İnsanlar söylediklerini yaymama konusunda bana güvenirlere.	()	()	()	()	()
74	Alçakgönüllü olduğum için insanların ilgisini çekerim.	()	()	()	()	()
75	Geçen yıl kendi adıma güzel şeyler yaptım.	()	()	()	()	()
76	Kopya çekme ve yalan söylemeyi hayal bile edemem.	()	()	()	()	()
77	Düzenli bir biçimde egzersiz (spor) yaparım.	()	()	()	()	()
78	Memnuniyetle kişisel taleplerimden grubum lehine vazgeçebilirim.	()	()	()	()	()
79	Kendi sorunları hakkında konuşmak isteyen insanları dinlerim.	()	()	()	()	()
80	Hiç istisnasız okuldaki işlerimi zamanında bitiririm.	()	()	()	()	()

Web Tabanlı Eğitimde Güç Mesafesi: Bilgi Üniversitesi Örneği

Yavuz Erdoğan*, Erkan Yaman**,
Ömer Şentürk***, Eda Kalyoncu****

Özet - Bu araştırmanın amacı; web tabanlı eğitim ortamlarındaki güç mesafesini öğrenci görüşleri doğrultusunda incelemektir. Araştırma, nitel desende oluşturulmuştur. Nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan ‘olgubilim (phenomenology) deseni’ kullanılmıştır. Araştırmada yapı bakımından ‘yarı yapılandırılmış açık uçlu mülakat’ formu; amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Verilerin çözümlemesinde içerik analizi türlerinden ‘kategorisel analiz’ ve ‘frekans analizi’ kullanılmıştır. Bu bağlamda, Bilgi Üniversitesi e-MBA yüksek lisans programında eğitim görmekte olan 7 öğrenci ile mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, web tabanlı eğitimdeki güç mesafesinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin tamamı öğretim elemanlarına rahatlıkla ulaşabildiklerini ve iletişim problemi yaşamadıklarını aktarmışlardır.

Anahtar Kelimeler- Web tabanlı eğitim, Güç mesafesi, İletişim, Öğrenci merkezlilik, Liderlik.

1. Giriş

Güç, diğer kişilerin davranışlarını etkilemede kişinin yeteneği demektir. Güç kişinin kendinden doğar. Bu yetkinin kullanılmasından olacağı gibi başka kaynakların harekete geçirilmesiyle de mümkündür (Can, 1999; Hodgetts, 1997). Örgütlerde yöneticilerin uyguladığı farklı güç türleri/tipleri vardır. Bu güç tür-

* Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

** Yard. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi

*** Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

**** Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

leri literatürde farklı adlarla tanımlanmış olsa da temelde benzer süreçleri ve kavramları içermektedir.

Etzioni, örgütlerde kişileri örgütsel normlara ve beklentilere uygun tutum ve davranışlar sergilemeye sevk eden üç tür gücün varlığından söz etmektedir. Bu güç türleri: *i* korkutma gücü, *ii* ödüllendirme gücü, *iii* sembolik güçtür (Akt, İnce & Gül, 2005).

Eğer bir örgütte güç mesafesindeki makas/ara giderek açılır ve bunun sonucunda baskı/psikolojik şiddetin önü alınmaz ise bu durum örgüt kültürü ve iklimine yansır ve zamanla örgütün bir parçası olur, örgütün kimliği şekline dönüşür. Bu durum ise örgüt çalışanları arasında örgütsel güven duygusunun zedelenmesinden, motivasyonun düşmesine; stres ve gerilimin artmasından, örgüt yapısına bağlı olarak şiddetli ya da düşük yoğunluklu çatışmaların başlamasına kadar birçok olumsuz ortama zemin hazırlayabilir (Yaman, 2008).

Konuya güç mesafesi açısından bakacak olursak güç mesafesi dendiğinde temelde anlamlandırdığımız şey bir örgütteki gücün eşitsiz bir şekilde dağılım gösterdiğinin paydaşlar tarafından kabul edilmesi durumu temel varsayımından hareket etmektir. Söz konusu örgüt çıkar amaçlı bir araya gelmiş bir ticari örgüt olabileceği gibi hiçbir ticari kaygısı olmayan sivil toplum kuruluşları ya da eğitim örgütleri içerisinde görev yapan öğretmen/öğretim elemanı ve öğrenci için de geçerli olabilir.

Güç mesafesi, üst ile ona bağlı çalışanlar arasında algılanan birbirini etkileme gücünün ölçüsüdür (Hofstede, 2001). Güç mesafesi, sosyal gelişmeye paralel olarak azalma eğilimindedir. Güç mesafesinin bir toplum içinde eğitimle ilgili önemli çıkarımları vardır. Düşük güç mesafesi endeksli (GME) toplumlarda öğretmenler ve öğrenciler rahatlıkla iletişim kurabilirler. Öğrenciler kendi fikirlerini rahatlıkla dile getirebilirler ve öğretmenlerini kritik edebilirler (Spencer-Oatey, 1997; Kasuya, 2008). Bunun aksine yüksek GME’li toplumlarda öğrenciler, bilginin aktarımında öğretmene tümüyle bağlıdırlar ve öğretmenlere sınıf dışında da saygı gösterirler. Yüksek GME’li toplumlarda eğitim kalitesi öğretmenlerin yetkinliklerine doğrudan bağlıdır. Bu, öğretmenlerin kişisel gelişmelerini aktaran ve bilginin hareketinin tek yönlü olduğu sınıf içinde bütün iletişimlerini başlatıp devam ettiren liderler olarak varsayılmasıyla ilgilidir. Böyle bir eğitim öğretmen-merkezli bir eğitimidir (Kırlıdoğ & Ağaoğlu, 2004). Diğer taraftan, düşük GME’li toplumlarda öğretmen ve öğrencilerin sınıf içerisinde eşit kabul edildiği ve iki-yönlü iletişime bağlı bir öğrenme ortamı vardır (Hofstede, 2001). Düşük GME’li bir eğitim ortamında öğretmenler, öğrencileri

yönlendiren rehber rolünü üstlenirler (Trollip & Alessi, 2001). Diğer bir deyişle, öğretmenlerin önemli bir işlevi bilgiyi aktarmanın yanında onun nerede bulunabileceğini ve ona nasıl erişilebileceğini göstermektir. Tam olarak amaç öğrencilere ‘öğrenmeyi öğrenme’ yeteneğini vermektir (Kırlıdoğ & Ağaoğlu, 2004). Bu model öğrenci merkezli bir eğitim yaklaşımıdır. Böyle bir ortamda öğrenme sürecine ait sorumluluğunun büyük kısmı öğrenciler üzerindedir (Bachman, 2000).

Güç mesafesi çalışanların kararlara katılma derecesi şeklinde de tanımlanabilir. Karar verme yetkisinin merkezileşmesi yani sadece birkaç tepe yöneticinin elinde birikmesi güç mesafesini artıran bir unsurdur (Özbaşar, 2002). Güçten kaynaklanan farklılıkları azaltmaya çalışan toplumlar, güç mesafesinin düşük olduğu kültürü; gücün kurumsallaştırıldığı toplumlar ise, güç mesafesinin yüksek olduğu kültürü ifade etmektedir (Terzi, 2004). Bazı toplumlarda ya da kültürlerde gücü az olan insanlar, gücün eşit olmayan bir biçimde dağılımını kabullenmişlerdir. Bu tür toplumlarda hiyerarşik açıdan üst makamlarda bulunanlar haklı olmak için doğruyu bulmak zorunda değillerdir. Çünkü haklılıkları, sahip oldukları güçten kaynaklanmaktadır (Sargut, 1994). Paine ve Organ’a (2000) göre, kolektivist toplumlarda ise grup bütününe faydalı programlar uygulanmalıdır. Bu tür kültürlerde sadakat ve koruma, ödüllerden daha önemli hâle gelir. Eşitsizliğin kabullenildiği yüksek ‘güç mesafesi’ olan toplumlarda çalışanlar liderlerini fazla sorgulamaz, onların dediklerini kelimesi kelimesine yapar, dolayısıyla “Örgütsel Vatandaşlık Davranışı”nı (ÖVD) fazla göstermezler. Düşük ‘güç mesafesi’ olan toplumlarda çalışanlar, adil olmayan durumlarla karşılaştıklarında ÖVD’den uzaklaşabilir. Buna karşılık yüksek ‘güç mesafesi’ olan toplumlarda adaletsiz uygulamalar, ÖVD’nin sergilenmesini fazla etkilemeyebilir (Akt, Köse, Kartal & Kayalı, 2003).

Aşağıda sunulan tablo 1’de güç mesafesinin yüksek ve düşük olduğu öğretim ortamları karşılaştırılmıştır.

Tablo 1 <i>Yüksek ve düşük güç mesafesine sahip öğretim ortamlarının özellikleri</i>		
Boyutlar	Güç mesafesi yüksek öğretim ortamları	Güç mesafesi düşük öğretim ortamları
İletişim	Öğrenciler; öğretim elemanlarıyla iletişim kurmakta zorlanırlar. Konu hakkındaki düşüncelerini ifade etmekte zorlanırlar. Öğrenciler arasındaki iletişim ve paylaşım zayıftır.	Öğrenciler; öğretim elemanlarıyla rahatlıkla iletişim kurabilir. Gerekirse öğretim elemanlarına muhalefet edebilirler, fikirlerini açıklıkla ifade edebilirler. Diğer öğrencilerle rahatlıkla iletişim kurabilir.

Liderlik	Öğrenciler; okul yöneticilerine ulaşamazlar, sorunlarına çözüm üretecek mercii bulmakta zorlanırlar. Yöneticiler öğrencilerle yakın diyalog kurmayı yanlış olarak algırlarlar.	İlgili birim yöneticilerine ve koordinatörlerine ulaşmak kolaydır, Yöneticiler açık kapı politikası izlerler. Öğrenciler sorunlarını yöneticilere aktarmakta zorlanmazlar.
Öğrenci Psikolojisi	Öğrenciler çekingendir, kaygı düzeyleri yüksektir. Hata yapmaktan kaçınırlar, dolayısı ile öğretim sürecinde sessiz kalmayı tercih ederler.	Öğrenciler rahattır, özgüvenleri yüksektir. Derslerde kendilerini rahatlıkla ifade edebilirler, kaygı düzeyleri düşüktür.
Öğrenci Merkezlilik	Eğitim sürecinin merkezinde öğretmen vardır. Bilgi kaynağı öğretmen veya ders kitaplarıdır. Eğitim programları öğrenci etkinliğini içermez. Öğrenciler bilgiyi sorgulamadan alan boş bir levha olarak görülür.	Dersler öğrenci merkezli olarak işlenir. Ders plan ve programları hazırlanırken öğrencilerin talepleri göz önünde bulundurulur. Eğitim programları öğrenci etkinliği içerir. Öğrenciler kendi öğrenmelerinde sorumlu olan, aktif bireyler olarak görülür.
Kaynaklara Ulaşabilme	Kaynaklara ulaşmak zordur. Bazı kaynaklar kutsallaştırılır, ulaşılamaz ve sorgulanamaz.	Öğrenciler her türlü kaynağa rahatlıkla ulaşabilirler. Kaynakları eleştirebilir ve tartışmaya açabilirler.

Teknoloji alanında yaşanan ilerleme güç mesafesi ile ters orantılı olarak değişmektedir. Eğitim ortamlarında bilgisayar ve internet teknolojilerinin yaygın olarak kullanılmaya başlanması öğretmen ile öğrenci arasındaki güç mesafenin azalmasına yol açmaktadır. Egemen öğrenme türünün öğretmen merkezli olduğu yüksek GME'li toplumlarda, web tabanlı eğitim öğrenci merkezli öğrenmeye zemin hazırlamaktadır. Web tabanlı eğitimde öğrenciler ile öğretmenler arasındaki güç mesafesi azalmakta, öğrenciler kendilerini öğretmenlerine daha yakın hissetmektedirler (Smith, Ferguson & Caris, 2001). Bu bağlamda araştırmanın amacı, web tabanlı eğitim ortamlarındaki güç mesafesini öğrenci görüşleri doğrultusunda incelemektir. Bu amacı gerçekleştirmek üzere iletişim, liderlik, psikolojik faktörler, öğrenci merkezlilik ve kaynaklara ulaşabilme boyutlarıyla ilgili olarak web tabanlı eğitim öğrencileriyle birebir mülâkatlar gerçekleştirilmiştir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, web tabanlı yükseköğretimde öğrenim görmekte olan öğrencilerin, web tabanlı eğitim ortamlarındaki güç mesafesi ile ilgili görüşlerini belirle-

mek amacıyla nitel desende oluşturulmuştur. Nitel araştırma yöntemleri, araştırmanın gerçekleştirildiği doğal ortamı anlamaya, tanımaya ve sonuçlara olan etkilerini açıklamaya duyarlı olduğundan eğitsel gerçekleri çok boyutlu olarak ortaya koyma imkânı tanır. Bu yönleri ile de eğitim araştırmalarına zenginlik katar (Işıkoğlu, 2005). Araştırmamızda web tabanlı eğitim ortamlarında öğrencilerin öğretim elemanlarıyla aralarındaki güç mesafesi belirlenmeye çalışılmıştır. Bu nedenle nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan ‘olgubilim (phenomenology) deseni’ kullanılmıştır. Olgubilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Olgubilim çalışmaları, örgütsel oluşumlarda gerçeğin yaygın olandan sıra dışına ve genelden öze doğru bir yapıya sahip olduğu görüşünü temel alır (Maanen, 1989).

Nitel araştırmalar, sosyal olguları bağlı oldukları çerçevede araştırmaya ve anlamaya çalışan yaklaşımlardır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Eğitim araştırmalarının merkezinde insan olduğu için sosyal yaşantı, kültür ve içinde bulunulan ortam araştırmanın sonucunu etkileyebilmekte ve değişkenler kontrol altına alınamamaktadır. Nitel araştırma yöntemleri ise incelenen konu hakkında özel bir noktayı ele alıp derinlemesine inceleme fırsatı vermektedir. Mevcut araştırmada web tabanlı yükseköğretim öğrencileri ile birebir mülâkat yapılarak konu hakkındaki düşünceleri derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır. Alanda yapılacak gözlemler ve mülâkatlar sonucu çalışma grubu belirlenir. Bu tür çalışmalar, uzun mülâkatlar gerektirdiğinden çalışma grubunun sınırlı kalması doğaldır. ‘Ölçüt örnekleme yöntemi’ bu tür araştırmalar için uygundur (Yıldırım & Şimşek, 2005). Araştırmamızda amaçlı örnekleme (Punch, 2005) yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacılar tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2005). Araştırmanın doğasından kaynaklanan özellikler, bu örneklem biçiminin seçimini gerektirmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, Bilgi Üniversitesi’nin Web Tabanlı İşletme Yüksek Lisans Programında öğrenim görmekte olan 7 öğrenciden oluşmaktadır. Bunun için araştırma öncesinde mülâkat talebini kabul eden öğrenciler ön görüşmeler yoluyla belirlen-

miştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 4 öğrencinin erkek, 3 öğrencinin kadın olduğu çalışma grubunun yaş ortalaması 32'dir.

Öğrencilerden görüşlerinden birebir alıntılar yapılırken şu kodlama sistemi kullanılmıştır: Ö; öğrenciyi ifade etmektedir. Örneğin, [Ö1] kodu birinci görüşülen öğrenciyi ifade etmektedir.

2.3. Verilerin Toplaması

Araştırmada yapı bakımından Patton (1990) ve Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım'da (2005) da yer alan yarı yapılandırılmış açık uçlu mülakat kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış mülakat formu hazırlandıktan sonra ilgili öğrencilerle mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Mülakatlardan önce öğrencilere çalışma ile ilgili bilgi verilmiş ve soruları içtenlikle cevaplamaları istenmiştir. 30-35 dakika arasında süren mülakatlar, öğrencilerin onayı alınarak ses kayıt cihazına kaydedilmiştir ve toplamda 220 dakikalık mülakat yapılmıştır. Katılımcıların web tabanlı eğitim ortamlarındaki güç mesafesi ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla uzman görüşlerinden ve ilgili literatürden yararlanılarak 5 adet yarı yapılandırılmış soru hazırlanmış ve katılımcılara yöneltilmiştir. Bu sorular tespit edilirken güç mesafesinin belirleyici unsurları göz önünde bulundurulmuştur. Bu sorular aşağıda sunulmuştur:

1. Web tabanlı eğitim ortamlarındaki iletişim hakkında ne düşünüyorsunuz?
2. Öğretim liderliği açısından web tabanlı eğitimi nasıl değerlendirirsiniz?
3. Web tabanlı eğitimi öğrenci psikolojisi bakımından değerlendirecek olsak, neler söylemek istersiniz?
4. Sizce, web tabanlı eğitim öğrenci merkezli midir?
5. Web tabanlı eğitimi, kaynaklara ulaşabilme konusunda değerlendir misiniz?

2.4. Verilerin Analizi

Mülakatlar ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtları, herhangi bir ifadeyi ya da kelimeyi tekrar dinlemede ve alıntı yapmada oldukça kullanışlıdır (Bell, 1999). Ses kayıtları yazıya dökülerek incelenmiştir. Öğrencilerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temanın saptanması sürecidir (Yıldırım & Şimşek, 2005). İçerik analizinde fikir, konu ve kavramları belirtmek üzere alıntılara yer verilir (Patton, 1987). Araştırmamızda içerik analizi türlerinden 'kategorisel analiz' kullanılmıştır. Kategori-

sel analiz, genel olarak belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesi ve ardından bu birimlerin önceden saptanmış ölçütlere göre kategoriler hâlinde gruplandırılmasıdır (Tavşancıl & Aslan, 2001).

Ayrıca araştırma bulgularının değerlendirilmesinde içerik analizi türlerinden frekans analizi de kullanılmıştır. Frekans analizi, birimlerin nicel (yüzdesel ve oransal) olarak görülme sıklığını ortaya koymaktadır. Bu analiz türü, belirli bir öğenin yoğunluğunu ve önemini anlamayı sağlamaktadır. Frekans analizi sonunda öğeler önem sırasına sokulabilmekte ve sıklığa dayalı bir sınıflama yapılabilmektedir (Tavşancıl & Aslan, 2001). Nitel veriler sayısallaştırılarak verilerin güvenilirliği artırılmakta, yanlışlık azaltılmakta ve veriler arasında karşılaştırma olanağı sağlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2005).

3. Bulgular

3.1. Web Tabanlı Eğitimde Güç Mesafesi ve İletişim Atmosferi

Araştırmada ilk olarak web tabanlı eğitim ortamlarındaki iletişim atmosferine yönelik bulgular incelenmiştir. Öğrencilerin iletişim atmosferine ilişkin mülakat bulguları Tablo 2'de verilmiştir. Öğrencilerin kendi ifadeleri çerçevesinde belirlenen örnekler ise aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2 Web tabanlı eğitimde iletişim atmosferi		
Görüşler	f	%
Görüşlerimi rahatlıkla ifade ederim	7	100
İletişim dostçadır	6	85,7
Her zaman soru sorabilirim	6	85,7
Fırsat eşitliği vardır	7	100
Arkadaşlarımızla iletişimimiz çok iyi	5	71,4

Bu sonuçlara göre öğrenciler, web tabanlı eğitim ortamlarında öğretim üeleriyle rahat bir şekilde iletişim kurabilmekte, gerektiğinde öğretim elemanlarını ders işleniş hakkında eleştirebilmektedirler. Web tabanlı eğitimin, öğrenciler arasında fırsat eşitliği sağlaması bakımından da klasik eğitim kadar etkili olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerinin beklentileri değerlendirilip, bu beklentiler mümkün oldukça ders ortamına yansıtılmaya çalışılmaktadır. Öğrenci ve öğretim üyesi arasındaki iletişim süreçleri, anlayışlı ve dostça diyaloglar şeklinde gerçekleşmektedir. Öte yandan, öğrenciler kendilerine ait farklı görüş ve kanaatlerini rahatlıkla dile getirebilmektedirler. Aşağıda, bazı öğrencilere ait görüşlere yer verilmiştir:

Ö1: “...her dakika her soruyu istediğimiz zaman mail atıp, yazıp, sorabiliyoruz, çekinmiyoruz. Zaten bizi duyan başka birisi yok. Tabii ki duyabilecekleri yerler de var duyamayacakları yerler de var. Bu kadar rahat ve çeşitli iletişim ortamları var.”

Öğrenciler, öğretim üyelerinin ders sunuşlarını ya da dersle ilgili uygulamaları hakkında fikirleri kaygısızca dile getirebilmekte, saygı ölçüsünde eleştirebilmektedirler:

Ö2: “... ilk dönem hatalı olduğunu sandığımız zor ve yüksek puanlı bir soru soruldu sınavda. 100 üzerinden sınava giriyorsunuz, geçme notunuz 70 ve 30 puanlık bir soru var. Çoğumuz yapamadık bu soruyu. Forumda mailleşme başladı. Herkes mail atmaya başladı. Çünkü yanlış anlamadıysam 30 kişiden 20 kişi falan sanıyorum kaldılar dersten. Bu haksızlık diyen oldu. Sorunun hatalı olduğunu söyleyenler ve durumu eleştirenler oldu.”

Ö7: “... sınav notları geç yayınlandı diye ders hocasına eleştiride bulunmuş, sitem etmiştik. Hocamız cevap verdi ve bundan sonra daha hızlı yayınlamaya gayret göstereceğini söylemişti.”

Web tabanlı eğitimin bir avantajı da, öğrencilere istedikleri zaman soru sorma olanağının tanınmasıdır. Ders sunuşu sırasında veya ders sunuşunun üzerinden çok zaman geçmiş olsa bile öğrencilerin aklına konu ile ilgili sorular gelebileceği bilinmektedir. Öğrenciler bu tarz sorularını akıllarına ne zaman gelirse gelsin her an sorabilmektedirler:

Ö1: “... istediğimiz her an hocalarımıza internet üzerinden bir şeyler yazabiliriz. Her dakika her soruyu mail atıp sorabiliyoruz.”

Ö6: “...istediğim her an soru sorabiliyor olmak beni rahatlatıyor.”

Web tabanlı eğitim ortamlarında öğrenciler arasındaki ilişkilerin/iletişimin oldukça iyi olduğu gözlenmiştir. Öğrenciler sanal ortamda birbirileri ile rahatlıkla iletişim kurabildiklerini ve ihtiyaçlarını karşıladıklarını belirtmişlerdir:

Ö1: “... bizler de sınıf arkadaşlarımızla birbirimize çalışmalarımızda destek oluyoruz. Birbirimizle yardımlaşıyoruz. Bir grup kurduk. Orada mümkün olduğu kadar deneyimlerimizi, yaşadıklarımızı aktarıp birbirimize destek olmaya çalışıyoruz.”

Ö6: “....düşünüldüğünde web tabanlı eğitimde çok fazla arkadaşlık ilişkisinin gelişmesi beklenmez. Fakat bu kesinlikle böyle değil. Benim Urfa’dan, İzmir’den, Ankara’dan birçok arkadaşım oldu bu sayede.”

Araştırma sonucunda, yüz yüze eğitim ortamlarında çekingen ve içine kapanık olan öğrencilerin web tabanlı eğitimde kendilerini daha rahat ifade edebildikleri belirlenmiştir. Örneğin, klasik eğitim ortamında aklına takılan bir konuyu sormakta çekingen davranan bir öğrenci, sanal ortamda daha rahat hareket edebilmektedir:

Ö2: “...klasik eğitimde belki yüz yüze konuşmakta probleminiz olabilir. Burada internettesiniz böyle bir probleminiz yok.”

Ö5: “....web tabanlı eğitimde insanlar daha rahat görüşlerini ifade edebilirler. Karşınızdaki kişinin gözünün içine bakmadan konuşulması çok daha rahat olabilir.”

3.2. Web Tabanlı Eğitimde Güç Mesafesi ve Liderlik

Tablo 3’te, web tabanlı eğitim ortamlarındaki liderlik faktörü incelenmiştir. Bazı eğitim ortamlarında yöneticiler, gerek öğrencilere gerekse öğretmenlere karşı mesafeli davranarak, kapalı kapı politikası izlerler. Ast-üst arasındaki mesafeyi azaltmanın, yöneticilerin konumunu sarstığı kanaati hâkimdir. Web tabanlı eğitim süreçleri incelendiğinde, bu tarz eğitim ortamlarında klasik eğitime oranla güç mesafesinin daha sınırlı olduğu anlaşılmıştır. Yöneticiler tarafından açık kapı politikası izlenmektedir. Öğrenciler, gerek yöneticilere gerekse öğretim elemanlarına istedikleri zaman ulaşabilmektedirler.

Tablo 3 Web tabanlı eğitimde liderlik		
Görüşler	f	%
Arkadaşça	7	100
Hiyerarşi yoktur	6	85,7
Süreci öğrenci yönlendirir	5	71,4
Öğrencilerin fikirleri önemlidir	6	85,7
Eleştirebilme	5	71,4
Derslerdeki rahatlık	5	71,4

Web tabanlı eğitim ortamlarında öğretim elemanları, öğrenciler ile aralarına aşılması güç mesafeler koymamaktadırlar. Öğrencilerle aralarındaki mesafeyi azaltmak için hiyerarşik diyaloglara girmekten kaçınmakta, onlara arkadaşça yaklaşımla çalışmaktadırlar:

Ö4: “... tabi daha dostça bir ortam. Hocalarla sürekli bir arada bulunamayacağınız için mümkün mertebe o hiyerarşik engelleri ortadan kaldırıp direk konuya odaklanmanız gerekiyor. Onlar da zaten bunu gerçekleştiriyorlar.”

Ö7: “...hayır hayır kesinlikle bir mesafe koymuyor; bir hiyerarşik yapı söz konusu değil diyaloglarımızda.”

Web tabanlı eğitimde, gerek yönetim kademesi gerekse öğretim elemanları öğrencilerin fikirlerine önem vermektedirler. Öğrenciler, hem öğretim üyelerine karşı hem de yönetime karşı eleştirilerde bulunabilmekte ve sorunlarını kolaylıkla dile getirebilmektedirler:

Ö4: “...buraya geldiğimizde hocalarla ilgili, derslerle ilgili sorunlar olur diye düşünüyorduk ama bunları kendileri ile paylaşmak istediğimizde herhangi olumsuz bir tavırla karşılaşmadık. Çok rahat bir şekilde, paylaşmak istediğimiz şeyleri paylaşıyoruz.”

Ö1: “...evet çok rahat hatta o kadar rahat ki; onlar bize derslere nasıl ve nereden başlamak istediğimizi bile sorarlar.”

Ö3: “... “yanlışta olsa herhangi bir şey beyan ettiğimizde dikkate alınıyor her zaman.”

3.3. Web Tabanlı Eğitimde Güç Mesafesi ve Psikolojik Faktörler

Web teknolojilerinin eğitim ortamlarında yaygın olarak kullanılması, öğrencilerin psikolojisini de etkilemektedir. Örneğin teknoloji kaygısı yüksek öğrenciler bu durumdan olumsuz olarak etkilenirken, yüz yüze eğitimde başarısız olan öğrenciler olumlu yönde etkilenmektedirler. Toplum önünde fikirlerini ifade etmekte güçlük çeken bazı öğrencilerin sanal ortamlarda özgüvenleri artmakta ve görüşlerini özgürce ifade edebilmektedirler. Bu durumdan bazı öğrenciler olumsuz yönde etkilenirken, bazıları ise olumlu yönde etkilenmektedir. Psikolojik faktörlere ilişkin bulgular Tablo 4’te verilmiş, öğrenci görüşlerine yönelik örnekler aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4
Web tabanlı eğitimde psikolojik faktörler

Görüşler	f	%
Kaygı duyma	7	100
Özgüven	4	57,1
Güdüleme	5	71,4
Konsantre olamama	4	57,1
Zamandan bağımsızlık	7	100

Web tabanlı eğitimde öğrenciler, bir sorun olduğunda öğretim üyelerinin çok esnek olduğunu, kendilerini ifade etmekten kaygı duymadıklarını ifade etmektedirler. Öğrencilerin kaygı düzeylerinin düşük olması, derslerde daha başarılı olmalarına zemin hazırlayabilir. Bu konudaki öğrenci görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

Ö2: “...klasik eğitimde belki yüz yüze konuşmakta probleminiz olabilir. Burada internettesiniz hiçbir sıkıntı yok. Ama tabi yine burada şu kaygı var: Hocayı rencide edecek bir şey sorarsam hoca ismimi bir yere kaydeder notumu etkiler gibi. Ama saygı çerçevesinde olduğu müddetçe bence hiçbir kaygı duyulmasını gerektirecek bir ortam yok.”

Web tabanlı eğitim ortamındaki öğretim faaliyetleri, öğrencilerin kendilerine olan özgüvenlerini arttırmaktadır. Eğitim süreçlerinden bizzat öğrencilerin sorumlu olması öğrencilerin motivasyonlarını artırmakta ve derse karşı güdülenmelerini sağlamaktadır. Bu konudaki öğrenci görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

Ö1: “...araştırdığımız bilgiye internetten anında ulaşmak insana bir özgüven duygusu getiriyor; diğer araştırmalarınızı daha istekli yapmaya güdülüyor.”

Ö1: “...aldığım eğitimin bana faydası; beni kendi kendime öğrenmeye güdülemesi oluyor.”

Ö7: “...tabii ki kendinize daha fazla güvenerek yazıyorsunuz görüşlerinizi.”

Öğrencilerin web tabanlı eğitimi seçmelerindeki en büyük etken, derslerin zamana bağımsız olarak sunulmasıdır. Öğrenciler kendilerini hazır hissettikleri zamanlarda derslerini alabilmektedirler. Ders çalışma motivasyonlarının düşük olduğu saatlerde, ders almaya zorlanmayarak derse karşı negatif tutum geliştirmelerinin önüne geçilmektedir. Bu durum öğrencilerin istekli olmalarına ve derslerden zevk almalarına yol açmaktadır. Bu konudaki öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Ö2: “...e-MBA’nın getirdiği en büyük avantaj istediğiniz anda çalışma fırsatı vermesi size. Yani zaman kısıtlaması olmaması.”

Ö4: “...yani şimdi biz bu dersi yüz yüze alıyorsa atıyorum o gün kendimde değilsem belki anlamayacağım ama daha sonra geri dönme şansım olmayacak. Ama uzaktan eğitimde bu şansım var. Zaten benim inisiyatifimde olduğu için yani ben bunu yapmak istediğim için yapıyorum.”

3.4. Web Tabanlı Eğitimde Güç Mesafesi ve Öğrenci Merkezli Öğrenme

Yüksek güç mesafeli toplumlarda, egemen öğrenme türü öğretmen merkezlidir. Bu tip toplumlarda web tabanlı eğitim, öğrenci merkezli öğrenmeye zemin

hazırlamaktadır. Çünkü web tabanlı eğitim ortamlarında, öğrenciler ile öğretim elemanları arasındaki güç mesafesi azalmakta ve öğrencilerin derse katılımları artmaktadır. Bu durum öğretim sürecinin merkezine öğretmenin değil öğrencinin yerleşmesine yol açmaktadır. Konu ile ilgili bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5 Web tabanlı eğitimde öğrenci merkezli öğrenme		
Görüşler	f	%
Öğrenci merkezlidir	7	100
Hızımıza uygun öğrenme sağlar	5	71,4
Kendi öğrenmemizden kendimiz sorumluyuz	5	71,4
İlgimize uygun öğrenme sağlar	5	71,4
Beklentilerimize uygundur	5	71,4

Web tabanlı eğitim ortamlarında eğitim faaliyetleri ile ilgili asıl sorumluluğun öğrencilerde olması, öğrencileri öğrenme sürecinin merkezine çekmektedir. Klasik eğitim ortamında öğretmenin olmaması dersin olmaması anlamına gelirken, web ortamında ise olmazsa olmaz koşul öğrencinin varlığıdır. Çünkü bu ortamda eğitim-öğretim sürecinin merkezinde öğrenci vardır. Bu durum güç mesafesini düşürmekte, hiyerarşik olarak daha üst konumda görünen öğretmenleri yatay olarak eğitim sürecinin bir parçası hâline getirmektedir. Öğrencilerin kendi ifadeleri çerçevesindeki çarpıcı örnekler aşağıda sunulmuştur:

Ö1: “... lisans eğitimimi düşündüğümde görüyorum ki hoca anlatmış biz dinlemişiz. Ama web tabanlıda ben kendim gönderilen notları yani ders sunularını öğrenmek durumundayım. Kendi kendinize öğreniyorsunuz. Öğretim üyelerinin gönderdiği sunular yetmiyorsa kendi araştırmanızı kendiniz yapıyorsunuz... Bir şeyi kendiniz öğrenmeye çalıştığınız zaman daha başarılı oluyorsunuz... Herkes kendi hızına, kendi ilgisine göre öğrenmesini gerçekleştirebiliyor.”

Ö2: “... şimdi konuşurken hocaya dedim ki ya neden bu projeyi daha okulun ilk başında insanlara söylemiyorsunuz. Hoca bana: ‘ben zaten sizin bu örneğinizden hareketle bunu yönetime götüreceğim. Çünkü sizin yaptığınız güzel bir örnek oldu’, dedi. ”

Web tabanlı eğitimde, ders ile ilgili öğrenci beklentilerinin dikkate alındığı ve bu beklentilerin büyük oranda değerlendirildiği anlaşılmıştır. Öğrenciler web tabanlı eğitimin tamamıyla öğrenci merkezli olduğunu ifade etmişlerdir:

Ö3: “... öğrenci merkezlik fazlasıyla var burada.”

Ö5: “... kişi tamamen kendi öğrenmesinden sorumlu.”

Ö1: “... kendi kendinize öğreniyorsunuz, kendi araştırmanızı kendiniz yapıyorsunuz. Kimse sizi şunu öğren diye zorlamıyor.”

Öğrencilerin büyük bir kısmı web tabanlı eğitim ortamlarında kendi ilgi ve hızlarına göre ilerleyebildiklerini belirtmişlerdir. Bunun öğrenme performanslarını artırdığını ve eğitim ortamını daha verimli hâle getirdiğini belirtmişlerdir:

Ö3: “... kimi arkadaşlar düşünüyor... ben eğitimimi 6 döneme yayacağım diyor; kimisi ise ben 3 dönemde bitireceğim diyor. Yani kişinin ilgi ve hızına göre öğrenme imkânı var... derslere çalışırken de bilgisayar başında ne kadar öğreneceğiniz yine sizin elinizde. Yani her şey öğrencinin kendisine bağlı. Ne kadar öğrenmek istiyorsanız o kadar öğrenirsiniz”

Ö5: “... bir rahatlığımız var o yüzden kendinizi uygun gördüğünüzde istediğiniz zaman çalışabilirsiniz... kendi ilerleme hızıma uygun gitme imkanım var.”

Ö2: “... en büyük avantajı zaman kısıtlaması olmaması, istediğimiz an çalışma imkanımızın olması.”

Ö5: “... istediğiniz her yerde istediğiniz her anda ders çalışma imkanınız var.”

Yapılan araştırmada öğrencilerin web tabanlı eğitimle beklentilerinin karşılandığı saptanmıştır. Bu beklentilerin derse olan ilgiyi artırdığı ifade edilmiştir:

Ö3: “... daha verimli ve beklentilerimizi karşılar nitelikte olduğunu düşünüyorum.”

Ö7: “... yani dersin gerçek hayattaki somut örneğini görüyorsunuz burada. Dolayısıyla ilginiz daha fazla artıyor.”

3.5. Web Tabanlı Eğitimde Güç Mesafesi ve Kaynaklara Ulaşabilme

Güç mesafesinin yüksek olduğu toplumlarda bazı kaynaklara ulaşabilmek son derecede zordur. Topluma yön veren kaynakların kutsallığı söz konusudur ve bu kaynaklar herkesle paylaşılmaz. Aynı durum güç mesafesinin yüksek olduğu eğitim ortamlarında da geçerlidir. Öğretmenlerin sahip oldukları bazı kaynaklar (kitap, dergi, ders notları gibi) öğrencilerle paylaşılmayarak, mesafe konulmaktadır. Güç mesafesinin düşük olduğu gelişmiş toplumlarda ise şeffaflık esastır

ve bilgi herkesin ortak malıdır. Web ortamı bu şeffaflığı sağlayarak bilgi paylaşımını kolaylaştırmakta, kaynak sıkıntısını ortadan kaldırmaktadır.

Tablo 6 <i>Web tabanlı eğitimde kaynaklara ulaşabilme</i>		
Görüşler	f	%
Kaynak serbestliği	7	100
Araştırmaya teşvik etme	6	85,7
Başka kaynaklardan bilgi sağlama	7	100
Beklentiye karşılama	2	28,6

Web tabanlı eğitimde kaynakların serbest olmasının, öğrencileri araştırmaya teşvik ettiği ve öğrencileri daha başarılı kıldığı öğrenciler tarafından ifade edilmiştir:

Ö1: “... ama bazen de derse kaptırıyorum kendimi, daha çok zevk alıyorum çalışmaktan, anlamadığım konuyu başka bir yerde araştırıp bulmaktan da çok zevk alıyorum.”

Ö2: “... serbest olması daha faydalıdır. Şöyle şimdi dersin bir standardı var. Onun haricinde size sürekli referans kitaplar veriliyor. Onun dışında kendi araştırmalarınız da her zaman serbest bu çok güzel ve faydalı bir şey.”

Web tabanlı eğitim ortamlarında kaynakların çok olması öğrencileri daha çok araştırmaya sevk etmektedir. Klasik eğitimde kaynak öğretmen ve öğretmenin kitabı iken web tabanlı eğitimde kaynağın her şey olduğu ifade edilmektedir. Bu konudaki öğrenci görüşleri aşağıda yer almaktadır:

Ö4: “... burada bir takım notlar yükleniyor benim sana vereceğim budur diyor, geri kalan sana kalıyor. Yani araştırmanı kendin devam ettirmek zorunda kalıyorsun. Dolayısıyla hani birazcık daha sizi teşvik edici bir yöntem oluyor çünkü sizin sorumluluğunuz bu alanda çok fazla.”

Ö6: “... web tabanlı eğitimin daha fazla araştırmaya sevk ettiğini kesinlikle söyleyebilirim.”

Ö5: “... klasik eğitimde mesela şöyle bir şey var; hocaya konuyu sorarsınız ve hoca bir şey söyler size, yeterli gelir. Ama burada bir şey aklınıza takıldı tabii hocaya da sorabilirsiniz... fakat farklı kaynaklar elinizin altında. Bilgisayar başında ders çalışırken internette o kadar büyük kaynağa sahipsiniz ki...”

Web tabanlı eğitimde ders süreci içinde verilen kaynakların beklentiyi karşıladığı üzerinde de durulmuştur. Kaynaklar ve internette sunulan bilgilerin önemli yerleri belirtildiği için öğrenimi desteklediği öne sürülmüştür:

Ö4: “... *tamamıyla beklentilerimizle doğru orantılı... Eee şimdi burada farklı alanlarda olan birçok insan var. ... Benimkisi çok farklı bir alan ve e-MBA yapıyorum. Dolayısıyla benim beklentilerimi kat be kat fazlasıyla karşılıyor.*”

Ö7: “... *aynı zamanda da derslerle de birleştirdiğiniz için daha verimli ve beklentilerinizi karşılar nitelikte olduğunu düşünüyorum.*”

4. Tartışma

Araştırma sonuçlarına göre web tabanlı eğitim öğrencileri, öğretim elemanlarına rahatlıkla ulaşabilmekte, fikirlerini özgürce ifade edebilmektedirler. Bu bulgular Erdoğan, Bayram ve Deniz (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışma ile paralellik arz etmektedir. Bu çalışmada web tabanlı eğitim öğrencileri, düşüncelerini özgürce ifade edebildiklerini ve öğretim elemanlarıyla rahatlıkla iletişim kurabildiklerini belirtmişlerdir. Ostiguy ve Hoffer (2001) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada da öğrenci görüşlerine göre web tabanlı eğitim ortamında gerçekleşen etkileşimin geleneksel yaklaşımdan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Nitekim Yaman'ın (2002) Sakarya Üniversitesi'nde öğrenim gören altı fakültenin son sınıf öğrencileri ve öğretim elemanları üzerine, öğretim elemanlarının pedagojik formasyon yeterlikleriyle ilgili yapmış olduğu araştırmasında, öğretim elemanlarının hem kendileri hem de öğrencileri tarafından pedagojik formasyon açısından değerlendirilmeleri sonucu öğrencilerin görüş ortalamalarının öğretim elemanlarının görüş ortalamalarından daha düşük olduğu bulgusuna ulaşması öğrencilerin, öğretim elemanları ile aralarında anlamlı düzeyde güç mesafesinin varlığı olarak tespit edilmiştir. Diğer yandan Terzi (2004), Giresun Eğitim Fakültesi üçüncü ve son sınıf öğrencileri ile üniversite öğrencilerinin güç mesafesi ve belirsizlikten kaçma algıları üzerine yapmış olduğu araştırma bulgularında, örgün öğrenime devam eden üniversite öğrencilerinin güç mesafesi eğilimlerinin yüksek aritmetik ortalamaya sahip olmasını Türk toplumunun kültürel arka planındaki güç mesafesinin yüksekliğine bağlamıştır.

Diğer taraftan eğitim sürecinde sohbet odaları, mail grupları, forumlar ve video konferans gibi senkron/asenkron iletişim seçenekleri, öğrenci-öğretici ve öğrenci-öğrenci arasındaki iletişim kanallarının sürekli açık olmasını sağlamak-

tadır (İşman, 1998). Bu durum öğrencilerle öğretim elemanları arasındaki güç mesafesini azaltmaktadır (Hofstede, 2001). Çünkü iletişim kanallarının açık olduğu kurumlarda güç mesafesi ideal seviyede sınırlandırılmaktadır. Bu sayede bir eğitimciden daha fazla kişi yararlanabilmekte, aynı zamanda öğrenciler dünyanın her hangi bir yerindeki alan uzmanlarıyla iletişim kurma olanağını da yakalamaktadırlar.

Çalışma gruplarında yer alan öğrencilerin tamamı web tabanlı eğitim ortamlarında eğitim faaliyetleriyle ilgili asıl sorumluluğun öğrencilerin üzerinde olduğunu, öğrenme sürecinin merkezinde öğrencilerin yer aldığını ifade etmişlerdir. Bugüne kadar gerçekleştirilen birçok çalışmada web tabanlı eğitimin öğrenci merkezli olduğu ve öğrenme sürecine ait sorumluluğun büyük kısmının öğrenciler üzerinde olduğu gözlenmiştir (Horton, 2000; Bachman, 2000; Erdoğan, 2005). Örneğin Horzum ve Balta'nın (2008) farklı web tabanlı öğretim ortamlarında öğrencilerin başarı, motivasyon ve bilgisayar kaygı düzeyleri üzerine yapmış oldukları araştırmada web tabanlı öğrenme ortamlarında bilginin sunumuyla birlikte gösterim ve alıştırma yapılmasının daha başarılı ve kalıcı öğrenmeler için önemli bir unsur olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sweeney ve Ingram da (2001), geleneksel eğitim anlayışının aksine web tabanlı eğitiminin merkezinde öğrencilerin bulunduğu dikkati çekmektedir. Web tabanlı eğitimde öğretmenlerin/öğretim elemanlarının en önemli işlevi bilgiyi aktarmanın yanında onu nerede bulunabileceğini ve nasıl erişilebileceğini göstermektir. Öğrenci ise araştıran ve öğrenmeyi öğrenen rolündedir (Horzum, 2003). Öğretim elemanlarının bilginin tek kaynağı olarak görülmeşi, öğrencilerin eğitim süreçlerinden birinci derecede sorumlu olması öğrenciler ile öğretim elemanları arasındaki güç mesafesini azaltmaktadır.

Diğer yandan araştırmadan elde edilen bulgulara göre; geleneksel eğitim ortamlarında psikolojik faktörlerden kaynaklanan bazı sorunlar web tabanlı eğitim ortamlarında çözüme kavuşmaktadır. Örneğin toplum önünde veya bir otorite karşısında düşüncelerini özgürce ifade etmekten kaygı duyan bazı öğrencilerin web tabanlı eğitim ortamlarında daha rahat hareket ettikleri gözlenmiştir. Eğitim süreçlerinden bizzat öğrencilerin sorumlu olması öğrencilerin motivasyonlarını arttırarak derse karşı güdülenmelerini sağlamaktadır. Nitekim Erdem & İşbaşı'na (2001) göre, öğretim elemanı, sürekli örgün eğitimde sık karşılaştığı sorunlara özgün çözümler getirmeye çalışır; uzmanlık gücü, otonomisi ve geniş üstünlüğü, sürekli etkileşim içinde bulunduğu öğrenci grubu karşısında önemli bir güç farklılığı yaratır; bu nedenle farklı alt kültürlerle çatışma potansiyeli yüksektir. Ellis'in (2003) belirttiği gibi birçoğumuzun bilgiyi işleme ve anlama

süreçlerinde baskın yönelimler vardır. Bu tercihler kişilik özellikleriyle bütünleşerek öğrenme isteğini doğurmaktadır. Örneğin; dışadönük öğrenciler yüz yüze eğitimde tereddüt yaşamadan harekete geçmektedirler. İçedönük öğrenciler ise akıllarından geçenleri hemen dile getiremediklerinden dolayı, genellikle sessiz ve pasif kalmayı tercih etmektedirler (Ellis, 2003). Fakat aynı öğrenciler, web tabanlı eğitim ortamlarında düşünme olanağı bulmakta ve daha rahat tepkiler geliştirebilmektedirler (Smith, Ferguson ve Caris, 2001). Bu durum onların özgüvenlerini arttırmakta, gerek öğrenci arkadaşlarıyla gerekse de öğretim elemanlarıyla daha rahat iletişim kurabilmektedirler. Dolayısı ile içedönük öğrencilerin bilişsel süreçlerinde oluşturdıkları psikolojik bariyerler web ortamında yıkılarak daha kalıcı öğrenme gerçekleşmektedir.

Öğrenciler, ilgili kaynaklara ulaşmakta güçlük çekmediklerini, ihtiyaç duyulan kaynakların internet ortamında paylaşıldığını ifade etmişlerdir. Güç mesafesi yüksek toplumlarda ise bazı kaynaklara ulaşmak oldukça güçtür. Bazı kaynaklar da adeta kutsallaştırılmaktadır. Nitekim Yaman, Yaman ve Horzum'un (2004) öğretim elemanları üzerine yaptıkları bir araştırmada, 21-30 yaş aralığındaki öğretim elemanlarının bilimsel yayınlarını, elindeki bilgi ve belgeleri yeterince paylaşma isteği taşımadıkları tespit edilmiştir. Bu durum, ilgili bilgilerin kendileri için değerli olması ve bilimsel anlamda verdikleri emeklerin başkaları tarafından kullanılmasını uygun bulmadıkları şeklinde yorumlanmıştır. Yine aynı araştırmada *internette sosyal iletişim* boyutunda yardımcı doçentlerin, öğretim yardımcılarının (araştırma görevlisi/öğretim görevlisi/okutman) göre daha fazla etik davranmaları ve paylaşımları, onların lisansüstü eğitimlerini bitirerek bilim adamlığı misyonuna uygun davranmaları ve rüşünü ispat etmeye çalışmaları şeklinde yorumlanmıştır. Nitekim geleneksel eğitim anlayışının aksine elektronik ortamlarda kaynaklara ulaşmak çok daha kolaydır. Beard ve Harper (2001) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmaya göre klasik dergilerde 2,74 alıntı sayısı, elektronik dergilerde 7,03'e kadar yükselmektedir. Bu durum bilginin tek kaynağının öğretmen olduğu anlayışını derinden etkilemektedir. '*Bilgi güçtür*' ifadesiyle bilgi sahibini otorite hâline getiren yaklaşım değişime uğrayarak, '*bilgi paylaşıldıkça büyür*' şeklinde dönüşmektedir.

Yapılan bu nitel araştırma nicel olarak da araştırılmalı, üniversitelerde güç mesafesinin belirlenmesine dönük araştırmalar yapılmalıdır. Ayrıca üniversitelerde ve Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel ve devlet okullarında güç mesafesi endeksinin sorgulandığı bir profilin çıkarılması, demokratik eğitim açısından da sorgulanması gereken ve önemli katkı sağlayacağı düşünülen çalışmalar olarak alana bir ivme kazandırabilir.

Kaynakça

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2005). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Bachman, K. (2000). Corporate e-learning: Exploring a new frontier, WR Hambrecht + Co Issues, E-Learning Industry Report.
- Beard, L., & Harper, C. (2001). Student perceptions of online versus on campus instruction. *Education*, 122(4), 658-663.
- Bell, J. (1999). Doing your research project. Buckingham, USA: Open University Press.
- Can, H. (1999). Organizasyon ve yönetim. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Ellis, A.E. (2003). Personality type and participation in networked learning environments. *Educational Media International*, 40(2), 101-114.
- Erdem, F., & İşbaşı, J.Ö. (2001). Eğitim kurumlarında örgüt kültürü ve öğrenci alt kültürünün algılamaları (Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi son sınıf öğrencileri fakülte kültürünü nasıl algılıyor?). *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 33-57.
- Erdoğan, Y. (2005). Web tabanlı yükseköğretimin öğrencilerin akademik başarıları ve tutumları doğrultusunda değerlendirilmesi. Yayınlanmamış doktora tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdoğan, Y., Bayram, S., & Deniz, L. (2008). Factors that influence academic achievement and attitudes in web based education. *International Journal of Instruction*, 1(1), 31-48.
- Hodgetts, R. M. (1997). Yönetim, teori, süreç ve uygulama (çev. E.C. Mutlu). İstanbul: Der Yayınları.
- Hofstede, G. (2001). Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions and organizations across nations. Sage Publications, Thousand Oak.
- Horton, W. (2000). Designing web-based training. Wiley Computer Publishing, John Wiley & Sons.
- Horzum, M.B. (2003). Öğretim elemanlarının internet destekli eğitime yönelik düşünceleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Horzum, M.B., & Balta, Ö.Ç. (2008). Farklı web tabanlı öğretim ortamlarında öğrencilerin başarı, motivasyon ve bilgisayar kaygı düzeyleri, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34, 140-154.

- İnce, M. & Gül, H. (2005). Yönetimde yeni bir paradigma: Örgütsel bağlılık. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Işıkoğlu, N. (2005). Eğitimde nitel araştırma. *Eğitim Araştırmaları*, 20, 158-165.
- İşman, A. (1998). Uzaktan eğitim. Sakarya: Değişim Yayınevi.
- Kasuya, M. (2008). Classroom interaction affected by power distance. *Language teaching methodology and classroom research and research methods*. www.cels.bham.ac.uk/resources/essays/LanguageTeaching%20Methodology%20(MichikoKasuya).pdf web adresinden 31.05.2008 tarihinde indirilmiştir.
- Kırlıdoğ, M., & Ağaoğlu, M. (2004). E-öğrenme öğrenci-merkezli öğrenmeye yardımcı olabilir mi?, First International Conference on Innovations in Learning for the Future, İstanbul.
- Köse, S.; Kartal, B., & Kayalı, N. (2003). Örgütsel vatandaşlık davranışı ve tutuma ilişkin faktörlerle ilişkisi üzerine bir araştırma, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20, 1-19.
- Maanen, J. V. (1989). The fact of fiction in organizational ethnography (ed J. V. Maanen). *Qualitative methodology içinde* (ss.37-55). USA: Sage Publications.
- Ostiguy, N. & Hoffer, A. (2001). Assessing differences in instructional methods: Uncovering how students learn best. *Journal of College Science Teaching*, 30(6), 370-374.
- Özbaşar, S. (2002). Mesafeyi iyi ayarla. *Capital Aylık İş ve Ekonomi Dergisi*. Mayıs, www.capital.com.tr/haber.aspx? adresinden 01.06.2008 tarihinde indirilmiştir.
- Patton, M. Q. (1987). How to use qualitative methods in evaluation. USA: Sage Publications.
- Patton, M. Q. (1990). Qualitative evaluation and research methods. USA: Sage Publications.
- Punch, K. F. (2005). Sosyal araştırmalara giriş (çev. D. Bayrak; H. B. Arslan & Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sargut, S. (1994). Kültürlerarası farklılaşma ve yönetim. Ankara: Verso Yayınları.
- Smith, G. G., Ferguson, D., & Caris, M. (2001). Teaching college courses online face-to-face. *The Journal*, 28(9), 18-15.
- Spencer-Oatey, H. (1997). Unequal relationships in high and low power distance societies. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 28(3), 284-302.

- Sweeney, J.C., & Ingram, D. (2001). A comparison of traditional and web-based tutorials in marketing education: an exploratory study. *Journal of Marketing Education*. 23 (1), 55-62.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). İçerik analizi ve uygulama örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Terzi, A.R. (2004). Üniversite öğrencilerinin güç mesafesi ve belirsizlikten kaçınma algıları üzerine bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 6(2), 65-76.
- Trollip, S.R., & Alessi, S.M. (2001). *Multimedia for learning: methods and development*. Allyn & Bacon, Massachusetts.
- Yaman, E. (2002). Öğretimde kalite açısından öğretim elemanlarının öğretmenlik meslek bilgisi yeterliklerinin değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaman, E., Yaman, H., & Horzum, M.B. (2004). Öğretim elemanlarının internet kullanımında etik ilkelere uyma düzeyleri, *Değerler Eğitimi*, 2(6).
- Yaman, E. (2008). Üniversiteler ve etik: Baskılar ya da psikolojik şiddet. *İş Ahlakı*, 1, 81-98.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Power Distance in Web-Based Education: The Case of Bilgi University

Yavuz Erdoğan*, Erkan Yaman**,
Ömer Şentürk***, Eda Kalyoncu****

Abstract - What we basically understand when the power distance is mentioned is starting based on the basic assumption of acceptance by the stakeholders of the fact that power in an organization is distributed unequally. The organization in question can be a profit-oriented commercial organization or non-governmental organizations with no commercial concerns, or apply to teachers/lecturers serving and students studying at educational organizations.

Power distance is a measure of interpersonal influence between boss and subordinates as perceived by the less powerful (Hofstede, 2001). The power distance tends to decrease parallel to the social development. Power distance has significant implications relating to education in a society. In societies with low power distance index (PDI), teachers and students can easily establish communication. Students can express their own opinions and criticize their teachers easily (Spencer-Oatey, 1997; Kasuya, 2008).

The purpose of the study is to examine the power distance in web-based education in view of students' perspectives. In order to achieve this aim, face-to-face interviews were carried out with web-based education students with respect to the dimensions of communication, leadership, psychological factors, learner-centeredness, and getting access to resources.

* Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

Address for correspondence - Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Göztepe 81040, İstanbul-Turkey. **e-mail:** yavuzerdogan@gmail.com

** Yard. Assist. Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi

*** Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

**** Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi

The research was formed in a qualitative design. ‘Phenomenology’, which is appropriate for qualitative research designs, was applied in the study. In terms of structure, ‘semi-structured open-ended interview’ form was applied; and of the purposive sampling methods, criterion sampling method was used in this study. Within this context, interviews were carried out with 7 students from the e-MBA Master’s Degree Program at Bilgi University. Results of the study indicate that power distance in web-based education is low. All students stated they could easily gain access to lecturers, and that they experienced no communication problems.

All students within the research populations stated that the real responsibility relating to the educational activities lies with students in education environments, and that students are located at the center of the learning process. It has been observed in many studies conducted to date that the web-based education is student-centered, and that a large portion of the responsibility relating to the learning process lies with students.

The fact that lecturers are not considered as the only source of knowledge and that students are responsible for the educational processes at the first degree decreases the power distance between students and lecturers.

On the other hand, according to the findings obtained from the study, some problems arising from psychological factors in traditional education environments find solutions in web-based education environments. For example, it has been observed that some students, who are worried about expressing their opinions publicly or before an authority freely, act more comfortably in web-based education environments. The fact that students themselves are responsible for the educational processes motivates them towards the courses.

Students find the opportunity to think in web-based education environments, and develop responses more comfortably. This situation increases their self-confidence, allowing them to communicate with their friends and lecturers easily. Consequently, the barriers created by introverted students in their cognitive processes are broken in the web environment, enabling more permanent learning.

Students stated that they did not experience difficulties in gaining access to the relevant sources, and that the necessary sources were shared on the Internet environment. It is difficult to reach some sources in societies with high power distance. Even some sources are almost regarded as sacred.

The approach that makes the owner of knowledge an authority with the expression ‘knowledge is power’ undergoes a change and transforms into ‘knowledge increases as it is shared’.

This qualitative study should also be conducted quantitatively, and researches should be conducted to determine the power distance at universities. Furthermore, development of a profile, in which the power distance index is examined at universities and at private and public schools affiliated to the Ministry of National Education, could impart momentum to this field as activities which are required to be examined also in terms of democratic education and considered to make significant contributions.

Key Words- Web based education, Power distance, Communication, Student-centered, Leadership.